

ม โ ห ส ถ บั ณ ทิ ต
ต อ น ที่ ๕
(พิ สุ จ ณ์ ช า ย จู๋)

คนพาลกระทำความอันชั่วช้า ก็สำคัญว่าสิ่งนั้นเป็น
สิ่งประเสริฐ มองเห็นแต่เพียงประโยชน์ในโลกนี้เท่านั้น ไม่เห็น
ประโยชน์ในโลกหน้า ต้องได้รับเคราะห์กรรมในโลกทั้งสอง
ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความนี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญา
เท่านั้นประเสริฐ คนโง่เขลาเบาปัญญาถึงแม้จะมียศตำแหน่ง
ก็หาประเสริฐไม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ (พัสถานายั)

๓๖๖

สิ่งที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข และความสำเร็จในชีวิตของเราทุกคน มีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นคือบุญ บุญจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้รับบรรลุมรรคผลของการเกิดมาเป็นมนุษย์ โดยทำให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ มีโอกาสทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างเต็มที่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระบรมศาสดา จนกระทั่งมีดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยบุญทั้งสิ้น

มีวาระธรรมภาสิตใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

“คนพาลกระทำความอันชั่วช้า ก็สำคัญว่าสิ่งนั้นเป็น สิ่งประเสริฐ มองเห็นแต่เพียงประโยชน์ในโลกนี้เท่านั้น ไม่เห็นประโยชน์ในโลกหน้า ต้องได้รับเคราะห์กรรมในโลก ทั้งสอง ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความนี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ คนโง่เขลาเบาปัญญาถึงแม้จะมียศตำแหน่ง ก็หาประเสริฐไม่”

คำว่าคนมีปัญญา ในที่นี้ หมายถึง ปัญญาที่สามารถ ตระหนักความเป็นจริงของชีวิต และหยั่งรู้ได้ลึกซึ้ง เชื่อมั่นว่า โลกนี้มีจริง เชื่อในกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องของบุญบาป ซึ่งไม่มีในตำราต่างๆ ไปตาม

มหาวิทยาลัยมหิดล ตอนที่ ๕ (พิสูจน์ชายชู้)

๓๖๓

มหาวิทยาลัยต่างๆ เหมือนที่ร่ำเรียนกันในโลก แต่ต้องศึกษาในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น จึงจะรู้แจ้งได้ ความรู้หรือปัญญาชนิดนี้ สามารถปิดนรก เปิดสวรรค์และนิพพานให้กับตัวเองได้ คนมีสติปัญญาอย่างนี้ ผู้รู้ทั้งหลายท่านเรียกว่ามีปัญญาพันทุกซ์

สำหรับเรื่องมโหสถบัณฑิตผู้มีสติปัญญาเป็นเลิศนั้น ครั้งนี้จะได้นำเรื่องการแสดงความสามารถในการตัดสินปัญหาอย่างชาญฉลาด ที่ทำให้ท่านได้รับการยกย่องเชิดชูจากมหาชนทั้งหลายนับเป็นเหตุการณ์ที่ใช้ปัญญาได้อย่างน่าสนใจมากที่สุดทีเดียว

*เรื่องมีอยู่ว่า มีชายหนุ่มเตี้ยแคระ ผิวดำชื่อโคทกาฬ มีความรักในสาวงาม ชื่อนางทิมตالا ชายหนุ่มนี้เป็นคนขี้เหร่ รูปลมบ์ตลกพริ้ว มีหน้าซ้ำทรัพย์สมบัติก็ขาดแคลน แต่ด้วยอุปนิสัยแห่งความรัก เขาจึงยอมตัวทำงานให้กับบิดามารดาของนางทิมตالاโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน สุดแต่จะใช้สอยหนักเอาเบาสู้ ไม่มีบ้ายเบี่ยง ทำอยู่จนครบ ๗ ปี ก็ได้รับบำเหน็จสมความปรารถนาได้นางมาเป็นคู่ครอง

ต่อมาชายหนุ่มคิดถึงบิดามารดา เนื่องจากได้จากมา

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๕ (พิสูจน์ชายชู้)

๓๖๘

เป็นเวลานานปี เขาปรารถนาจะไปเยี่ยมบ้าน จึงได้อำลาพ่อตา
แม่ยาย และชวนภรรยาสาวออกเดินทางกลับบ้านเกิด ระหว่าง
ทางมีแม่น้ำขวางหน้าอยู่ น้ำในแม่น้ำไม่ลึกนัก พอเดินข้ามได้
แต่ทั้งสองไม่กล้าเดินข้ามเพราะวายน้ำไม่เป็น กลัวว่าน้ำเชี่ยว
จะพัดตัวเองจมลงในแม่น้ำ จึงยืนรอคอยหาวิธีการที่จะข้าม
แม่น้ำนั้น

ขณะนั่นเอง มีชายเข้ญใจคนหนึ่งชื่อ ทิมปิฎฐิ เดินเลียบ
มาตามริมฝั่งแม่น้ำ เห็นสามีภรรยายืนรออยู่ สังเกตดูท่าทางก็รู้
ว่าเป็นคนกลัวน้ำจึงนึกในใจว่า “คงเป็นโอกาสดีของเราที่จะได้
ค่าจ้าง” และเมื่อมองเห็นนางทิมตาลาก็เกิดความรู้สึกหลงใหล
ได้แสร้งบอกว่า น้ำในแม่น้ำนี้ลึกมาก ถ้าท่านทั้งสองอยากข้ามไป
เราจะอาสาช่วยพาท่านข้ามไปที่ละคน ทั้งสามตกลงกันว่า จะ
ให้นางทิมตالاข้ามไปก่อน แล้วค่อยย้อนมารับนายโคพกาพ

ทิมปิฎฐิให้นางทิมตالاขึ้นขี่คอของตน พร้อมทั้งขน
เสบียงอาหาร และของฝากที่จะนำไปให้มารดาบิดาของนาย
โคพกาพไปด้วย เมื่อเดินลงสู่แม่น้ำ ยิ่งห่างฝั่งก็แสร้งย่อตัวลง
เพื่อแสดงให้เห็นว่าน้ำลึกมาก ทำให้โคพกาพเกิดความ
หวาดกลัวว่า แม่น้ำนี้ลึกอย่างที่ชายแปลกหน้าบอก เมื่อถึง
กลางแม่น้ำ นายทิมปิฎฐิเอ่ยเกี่ยวพาราสินางทิมตาลาว่า “การ
อยู่คู่กันของชายหญิง เป็นวิสัยธรรมดาของสัตว์โลก เหมือน

มหาวิทยาลัยมหิดล (พิษณุพนธ์ชัย)

๓๖๕

แมลงผูกกับดอกไม้” จากนั้นทั้งสองเริ่มสนทนากันด้วยความสนิทสนม ทิมปฏิฐิเอ่ยขึ้นว่า “นางผู้เจริญใจ คนอย่างโคพกาฬ นอกจากจะนำความขี้ริ้วขี้เหร่มา ทำให้ความสวยงามของนางต้องอับเฉาแล้ว ยังไม่สามารถให้การบำรุงบำเรอนางได้สมภาวะของนางอีกด้วย นางไม่ควรจะเป็นคู่กับเขาเลย” เขาพูดเกลี้ยกล่อมหมายจะได้นางมาเป็นภรรยา นางทิมดาลาฟังแล้วเกิดคล้อยตามคำของทิมปฏิฐิ เมื่อข้ามถึงฝั่งก็ออกเดินทางต่อไป โดยไม่ได้สนใจสามีของตนเลย

โคพกาฬเห็นท่าทีของคนทั้งสองในตอนแรก ก็คิดระแวงแคลงใจอยู่แล้ว ครั้นทั้งสองปล่อยให้ตนคอยอยู่อีกฝั่งหนึ่ง จึงเกิดความแค้นจนลืมกลัวน้ำไปเสียสนิท ถึงกับกล้าวิ่งกระโจนลงไปในแม่น้ำตามแรงไถล เมื่อถึงกลางแม่น้ำจึงรู้ว่าโดนหลอก เพราะแม่น้ำตื้นนิดเดียว ครั้นวิ่งขึ้นฝั่งก็ไล่กวาดตามคนทั้งสองได้ทัน ได้ร้องตะโกนบอกให้หยุด แล้วขอภรรยาคืน แต่ต่างคนต่างไม่ยอมกัน ได้แต่ทะเลาะกันมาเรื่อยๆ กระทั่งถึงศาลาของมโหสถ

มโหสถให้คนไปเรียกทั้งสามคนเข้ามาในศาลา สอบถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น ท่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างแจ่มแจ้งเหมือนไปพบเห็นเหตุการณ์มาด้วยตาตนเอง แต่เพื่อจะแสดงปัญญาให้มหาชนได้เห็นจึงบอกว่าจะช่วยวินิจฉัยให้อย่างยุติธรรม

มหาวิทยาลัยมหิดล (พิบูลย์ราษฎร์)

๓๓๐

จากนั้นก็ให้พาคนทั้งสาม ไปรออยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งห่างจากที่วินิจฉัย และให้อยู่แยกกันคนละแห่ง โดยเรียกนายทิมปฏิฐิเข้ามาก่อน เมื่อมาถึงก็ทำการไต่สวน

เมื่อทิมปฏิฐิถูกถามชื่อภรรยา ตัวเองยังไม่เคยถามชื่อของนาง จึงตอบส่งเดชไป เมื่อถามถึงชื่อของพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ อ้าอึ้งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วตอบโกหกไป มโหสถให้บริวารคนหนึ่งจด ถ้อยคำของทิมปฏิฐิไว้เป็นหลักฐาน แล้วให้เขาออกไปรอข้างนอก จากนั้นให้เรียกโคพภาพเข้ามาถามทำนองเดียวกัน โคพภาพตอบได้โดยไม่อ้าอึ้ง มโหสถรู้ได้ทันทีว่าเป็นสามีตัวจริง แต่ให้คน จดชื่อไว้ แล้วให้ออกไปรออยู่ที่เดิม

จากนั้นได้เรียกให้นางทิมดาลาเข้ามาถามถึงชื่อของ สามีและบิดามารดาของนาง นางตอบโกหกมโหสถตามที่นึกชื่อได้ หลังจากการไต่สวน มโหสถจึงลงความเห็น ว่า “ไม่น่าจะเป็นไปได้ วัลย์หญิงชายที่เป็นสามีภรรยากันต้องรู้จักวงศ์สกุลของแต่ละฝ่าย แสดงว่านางทิมดาลาคิดจะนอกใจสามีจึงโกหก ส่วนนายทิม-ปฏิฐินั้นไม่รู้จริงจึงโกหก ฉะนั้นนายโคพภาพก็คือ สามีของนาง ทิมดาลาอย่างแน่นอน”

ทิมปฏิฐิหมดทางที่จะโต้แย้ง ขอมสารภาพว่าตัวเองเป็น ตัวปลอม โคพภาพจึงได้ภรรยาของตนคืนมา ด้วยการวินิจฉัย อันเที่ยงธรรมของมโหสถกุมาร โคพภาพดีใจกล่าวชมมโหสถว่า

มหาวิทยาลัยมหิดล (พิษณุโลกวิทยาเขต)

๓๓๑

“พ่อเจ้าประคุณเอ๋ย เทพบุตรจุติมาจากฟากฟ้า ลงมากำเนิดในเมืองมนุษย์เป็นแน่ หากมิได้พ่อแล้วโฉนเลยข้าพเจ้าจะได้ภรรยาคืน ขอให้พ่อจงจำเริญๆ เป็นมิ่งขวัญของประชาชนชั่วกาลนานเทอญ” แล้วอำลามาโหสถ เพื่อพาภรรยาไปยังถิ่นฐานของตน

มาโหสถบัณฑิตได้อบรมภรรยาของนายโคศกาพว่า ไม่ควรนอกใจสามี ควรให้ความเคารพบูชาสามีเหมือนพราหมณ์บูชาไฟ เพราะโทษของการนอกใจนั้น มีแต่นำทุกุติมาให้ และได้สั่งสอนทมิฬปิฎกไว้ว่า “เป็นชายชาติตรีมีร่างกายสมประกอบ ไม่ควรแย่งคู่ครองเขา จะทำให้ผิดศีล และเป็นเหตุให้ครอบครัวเขาแตกแยก ตนเองจะไม่ได้รับความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต จงเลิกทำอย่างนี้เสียเถิด” ครั้นตักเตือนแล้วก็ปล่อยตัวไป

นี่เป็นเหตุการณ์ที่แสดงถึงปัญญาอันสุขุมลุ่มลึกของพระโพธิสัตว์ของเรา จะเห็นได้ว่า ผู้ฉลาดในการวินิจฉัยต้องรู้จักพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล ช่างสังเกตและไม่มีอคติ ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงจะดำรงความยุติธรรมไว้ได้ ดังนั้น ให้พวกเราทุกคนหมั่นอบรมตนให้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม เมื่อถึงคราวปฏิบัติธรรม จะได้วางใจได้เป็นกลางๆ มีความบริสุทธิ์ ตั้งมั่นหยุดนิ่งได้อย่างสบายๆ ได้เข้าถึงพระธรรมกายอย่างง่ายดายกันทุกๆ คน